

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اصلاح تبصره (۵) الحاقی ماده (۲۴) قانون معادن - مصوب ۱۳۹۲ -»

مقدمه

بستر خاک به عنوان ماهیت فعالیت معدنکاری، موجب شده است هرگونه فعالیت مرتبط با خاک و همچنین نگهداری و محافظت از آن، به طور گسترده و پیچیده با معدنکاری مرتبط باشند. از یکسو فعالیت‌های مختلف تولیدی، صنعتی و معدنی یکی از ملزومات اصلی توسعه در جهان محسوب می‌شوند که در نوع خود آلاینده‌هایی نیز ایجاد کرده و می‌توانند موجب شکست توسعه پایدار شوند، از طرف دیگر نبود توسعه به واسطه عدم توسعه صنعتی و معدنی، خود موجب بروز مشکلات عدیده در جوامع مختلف می‌شود. همین امر موجب شده است در دنیای امروز فعالیت صنعتی و معدنی همراه با حفظ محیط زیست با روش‌ها و تکنیک‌های جدید و با رعایت کامل ضوابط زیست‌محیطی صورت گیرد.

البته فعالیت معدنکاری به واسطه ماهیت خود علاوه بر اینکه بیشترین اشتراک را با محیط زیست دارد، بالاترین نقطه تلاقی با دیگر بخش‌های فعال در بستر خاک مانند؛ راه‌ها، حریم شهرها، حریم سدها و شبکه‌ای توزیع آب، جنگل‌ها، مراتع، اماکن نظامی، پارک‌های ملی، پناهگاه‌های حیات وحش، حوزه‌های مواد پرتوزا و... را نیز دارا می‌باشد. بنابراین همکاری و هماهنگی لازم با همه این بخش‌ها، برای شروع و حتی ادامه فعالیت معدنکاری، امری اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. با توجه به این امر، قانونگذار در ماده (۲۴) قانون معادن مصوب سال ۱۳۹۲، صدور مجوز اکتشاف (به عنوان اولین قدم در شروع فعالیت معدنکاری) در حریم‌های مذکور را منوط به بلامانع بودن فعالیت، از طریق استعلام از دستگاه‌های متولی این امر کرده است. البته مطابق همین ماده قانونی، اعلام مناطق ممنوعه و حریم‌ها (حداکثر ۳ ماه پس از ابلاغ این قانون) جهت رعایت آن توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت برای عدم استعلام از دستگاه‌های ذیربط گامی در جهت همکاری بیشتر بخش‌ها برای روان‌سازی فعالیت‌های مختلف در کنار هم پیش‌بینی شده است. ولی با توجه به مشکلات پیش آمده در فرآیند استعلام‌ها (علاوه بر مناطق یاد شده در قانون) که عمدتاً از برداشت‌های متفاوت سازمان‌های ذیربط از یک قانون و تکیه هریک از سازمان‌ها بر آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها و قوانین داخلی نشئت می‌گیرد، همچنین اختلافات پیش آمده مابین سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری و محیط زیست با سازمان‌های استانی وزارت صنعت، معدن و تجارت که منجر به تطویل فرآیند اعطای پروانه اکتشاف که در بسیاری از موارد منجر به عدم صدور پروانه می‌شد، مجلس با تقدیم طرحی، موارد اعتراض وزارت به پاسخ منفی استعلامات را به هیئتی متشکل از ۷ نفر ارجاع داد (تبصره «۵» ماده (۲۴) مکرر قانون معادن) تا تصمیم نهایی در ارتباط با اعطا یا عدم اعطای پروانه اکتشاف در این هیئت گرفته شود. ولی با توجه به مشکلات به وجود آمده در حوزه محیط زیست و محدوده‌های پرتوزا و احتمال عدم

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال اول

شماره ثبت:

۹۳

شماره چاپ:

۱۰۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۵/۵/۳

معاونت پژوهش‌های
زیربنایی و امور تولیدی
دفاتر:

مطالعات انرژی،
صنعت و معدن
مطالعات حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۵۰۰۹

تاریخ انتشار:

۱۳۹۵/۶/۳۱

رعایت صرفه و صلاح ملی در جهت حفظ توسعه پایدار لایحه مذکور، به پیشنهاد سازمان انرژی اتمی و محیط زیست تقدیم مجلس شده است.

اظهار نظر کارشناسی

حکم این لایحه ناظر بر مستثنا نمودن سازمان انرژی اتمی و سازمان محیط زیست از حکم تبصره «۵»، ماده «۲۴» قانون معادن است. کلیت تبصره «۵» ماده (۲۴)، دلالت بر داوری بین سازمان‌های ذی‌مدخل در ارتباط با یک محدوده درخواستی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت و عدم موافقت سازمان‌های ذیربط دیگر است. شاید عمده‌ترین دلیل عنوان این تبصره نیز، تشخیص صرفه و صلاح ملی به دور از بخشی‌نگری بوده است. ولی عملکرد این تبصره با توجه به تضاد منافع، علی‌الخصوص منافع بلندمدت و بین‌نسلی در باب محیط زیست و منابع طبیعی و وزارت صنعت، معدن و تجارت عملاً مناسب نبوده و با توجه به ترکیب هیئت، تصمیمات اتخاذ شده به طرق مختلف اجرایی نشده است. البته دلیل این موضوع نیز تقریباً مشخص است؛ چون فعالیت معدنکاری از ابتدا تا انتهای آن با محیط زیست و دیگر بخش‌های مرتبط با خاک در تعامل است، بنابراین فعالیت در محدوده‌هایی که موافقت محیط زیست با آن همراه نباشد، هزینه‌های بالایی دربر خواهد داشت و سرمایه‌گذار بخش خصوصی شاید رغبتی به فعالیت در این محدوده‌ها نداشته باشد.

بنابراین پیشنهاد می‌شود:

۱. ماهیت لایحه پیشنهادی دولت به حذف تبصره «۵» از متن ماده (۲۴) قانون معادن تغییر یابد و حکم مذکور در ماده (۲۴) مبنی بر الزام رعایت قانون توسط سازمان‌های مختلف در جهت ارائه محدوده‌های ممنوع توسط مجلس و وزارت صنعت، معدن و تجارت پیگیری شود. زیرا بدون حل ریشه‌ای مشکل، عملاً تضادهای بین سازمان‌های مرتبط با بخش معدن بیشتر می‌شود.
۲. در صورت عدم حذف تبصره «۵»، کلیات لایحه رد شود. زیرا مستثنا کردن این دو بخش که عملاً بخش عمده‌ای از دلیل طرح ماده (۲۴) مکرر توسط مجلس شورای اسلامی، به‌خاطر مشکلات موجود فی‌مابین سازمان محیط زیست و وزارت صنعت، معدن و تجارت بوده و عملاً ماهیت ماده (۲۴) مکرر و تبصره «۵» ماده (۲۴) را دچار خدشه اساسی می‌کند.

